

- 2 **Opinie: Arie Oskam**
- 3 **Kort Europa**
- 4/5 **'Dierenwelzijn moet je Europees regelen'**
Interview met Cees Veerman
Auteur: Rinske Wieman
- 6 **'Het idee van de legbatterij blijft gewoon bestaan'**
Auteur: Rinske Wieman
- 7/8/9 **Biologische landbouw in Europa**
- 10 **Geen BOB voor Beerenburg**
Auteur: Rinske Wieman
- 11 **'Laat maar komen die Polen'**
Auteur: Frank Mulder
- 12 **'Ook in ontwikkelingslanden moet iets veranderen'**
Auteur: Anouk van der Kruk
- 13 **Wat is gezond? Europa heeft nog geen antwoord**
Auteur: Rinske Wieman
- 14 **"Oost-Europa is niet corrupt, vies en ondemocratisch"**
Auteur: Anouk van der Kruk
- 15 **Agenda & Links**

Foto voorpagina: Promotie voor Goudse kaas op de trappen van de Rijksdag in Berlijn. Maar weten we zeker of deze kaas wel echt uit Gouda komt? Zie pagina 11. [foto: ANP]

APRIL 2004 / 5E JAARGANG / NO. 22 Europa Expres is een uitgave van de rijksoverheid onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Voorlichting en Communicatie.

OPMAAK & DRUK ACI offsetdrukkerij / Amsterdam

REDACTIEADRES Ministerie van Buitenlandse Zaken, Projectteam Voorlichting Europese Samenwerking, DVL/PU, Postbus 20061, 2500 EB Den Haag

T: 070 - 348 69 59 F: 070 - 348 50 10 E: europa@minbuza.nl

www.minbuza.nl/europa ISSN 1568 - 4369

ABONNEMENT Wilt u Europa Expres *gratis* per post ontvangen?

U kunt gebruik maken van de bon op de achterzijde, de redactie bellen of een e-mailen sturen naar dvl-vm-log@minbuza.nl

Over trage verbeteringen en indianenverhalen

Het landbouwbeleid was vanaf het begin een prominent onderdeel van de Europese samenwerking. In het Europa van de Zes (Frankrijk, Duitsland, Italië en de Benelux) is onder leiding van Frankrijk principieel gekozen voor een Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Duitsland wilde daarbij hoge prijzen. Frankrijk en Nederland wensten een gemeenschappelijke financiering. Weinigen waren zich toen bewust hoe hoog die lasten konden oplopen.

Na de introductie in de jaren zestig van de vorige eeuw gingen al snel stemmen op om het GLB te wijzigen, 'De markt zijn werk te laten doen' was het advies van veel economen, 'en de boeren daarvoor compenseren met directe persoonsgebonden inkomstenstoelagen'. Dat zijn toeslagen die niet meer afhangen van omvang en soort productie. Het zal nog wel even duren voordat dit nieuwe systeem is ingevoerd; ook omdat nog een aantal uitzonderingen wordt toegelaten. Maar de principiële keuze is gemaakt. Losgekoppelde toeslagen komen niet helemaal overeen met de oorspronkelijke voorstellen, omdat de toeslagen gerelateerd zijn aan bedrijven en dus niet aan personen. Maar de politieke voorvaders van Balkenende, Zalm en Bos hadden niet het lef om destijds voor dat laatste te pleiten.

Losgekoppelde toeslagen hebben twee voordelen boven het zogenaamde markt- en prijsbeleid: (1) boeren kunnen zich op de 'echte' markt richten bij het bepalen van de productie; (2) het maakt de ondersteuning van de agrariërs duidelijk zichtbaar. Sinds 1992 is de Europese Commissie (Fischler) systematisch en stapsgewijs bezig om dit beleid in te voeren. Onder die nieuwe condities zal de toetreding van de tien nieuwe lidstaten in mei 2004 zijn beslag krijgen: bijna vijftien jaar na de val van de Berlijnse muur. Door de systematische en stapsgewijze omvorming van het EU-Landbouwbeleid zijn zowel degenen in de EU-15 als in de nieuwe lidstaten (en ook in potentiële toetreders zoals Bulgarije en Roemenië) bekend met de richting van ontwikkelingen. Daarmee kunnen zij zich instellen op het toekomstige beleid en worden grote onzekerheden vermeden. Gezien het tempo zal het nog wel tien tot vijftien jaar duren voordat het pad grotendeels is voltooid. Veel critici van het GLB begrijpen niet waar de Europese Unie mee bezig is en vallen terug op de oude reflexen om dat beleid te kritiseren. Soms is dat nuttig: zonder druk van buiten ontstaat snel de neiging om naar eigen producenten te luisteren. Die kunnen het beste lobbyen in Brussel. Maar het werkt contraproductief om telkens opnieuw aan te komen met indianenverhalen uit de vorige eeuw en met overdreven getallen betreffende de bescherming die de EU biedt aan zijn boeren. Het is belangrijker om stil te staan bij de bijdrage die de landbouw levert en kan leveren aan landschap, natuur, milieu en dierenwelzijn. Hiervoor waren en zijn grote veranderingen nodig. Als de EU de voorwaarden daarvoor helder kan formuleren, dan is daarmee veel gewonnen. Dat geldt ook voor de relatie met de ontwikkelingslanden. Als grote importeur van onbewerkte agrarische producten is de EU niet het bastion waarvoor het vaak wordt versleten. Natuurlijk zijn sommige ontwikkelingslanden – en ook consumenten in de EU – geholpen met een geringere afscherming van de EU markt voor agrarische producten. Maar het is een illusie dat dit veel uitmaakt voor arme boeren in ontwikkelingslanden. Hun kracht ligt vaak niet in het relatief goedkoop voortbrengen van landbouwproducten en voedingsmiddelen voor een hoog ontwikkelde markt van consumenten. Dat vereist echte keuzes vanuit die landen zelf. Dit zijn uitdagingen waar we in de komende jaren voor staan. ●

A.J. Oskam, hoogleraar Agrarische Economie en Plattelandsbeleid, Wageningen Universiteit.